

Ηλίας Γ. Ευαγγέλου

Επ. Καθηγητής

Τίτλος μαθήματος:

Το Ισλάμ και οι Σλάβοι των Βαλκανίων: Ιστορική διαδρομή – σημερινή κατάσταση.

Περιεχόμενο

Στο μάθημα επιχειρείται μια συνολική παρουσίαση της πορείας διάδοσης του Ισλάμ στους σλαβικούς λαούς των Βαλκανίων από τον 14^ο αιώνα μέχρι και σήμερα. Ιδιαίτερα μελετάται η ιστορία των σχέσεων των Σέρβων, των Κροατών και των Βουλγάρων με το Ισλάμ, καθώς οι λαοί αυτοί κατέχουν σημαντική θέση στη Βαλκανική Χερσόνησο και έπαιξαν μαζί με τους Έλληνες σημαντικό ρόλο στη ιστορική της εξέλιξη που καθόρισε σε μεγάλο βαθμό την σημερινή της κατάσταση.

Ειδικότερα παρουσιάζονται: α) Οι ιστορικές συνθήκες που διαμορφώθηκαν μετά την κατάρρευση και την υποταγή των μεσαιωνικών χριστιανικών κρατών της περιοχής στους Οθωμανούς και το νέο κοινωνικοπολιτικό καθεστώς που αυτοί επέβαλαν. β) Η σταδιακή προσχώρηση των σλαβικών χριστιανικών πληθυσμών στο Ισλάμ. γ) Η εσωτερική ανασυγκρότηση των χριστιανικών πληθυσμών και ειδικότερα των σλαβικών και η εμφάνιση της εθνικής ιδεολογίας που οδήγησε στα επαναστατικά κινήματα του 19^{ου} αιώνα και τελικά στην ίδρυση εθνικών κρατών. δ) Η θέση των μουσουλμανικών πληθυσμών που παρέμειναν στα όρια των νέων εθνικών κρατών που ίδρυσαν οι χριστιανικοί σλαβικοί λαοί της περιοχής και ιδιαίτερα στη Βουλγαρία και το Ένωμένο Βασίλειο των Σέρβων, Κροατών και Σλοβένων (αργότερα Γιουγκοσλαβία). Τέλος ε) Παρουσιάζεται η σημερινή κατάσταση όπως έχει διαμορφωθεί τις τελευταίες δεκαετίες και ειδικότερα μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και των συμμάχων της στην περιοχή και την εμφάνιση νέων κρατικών σχημάτων και νέων εθνικών ομάδων και εξετάζεται ο ρόλος των μουσουλμανικών μειονοτήτων στη ζωή των κρατών της περιοχής νεότερων και παλιότερων και αναλύεται η σχέση τους με τα εκπαιδευτικά συστήματα.

Στόχοι

Σκοπός του μαθήματος είναι οι επιμορφούμενοι:

- Να γνωρίσουν την πορεία διάδοσης του Ισλάμ μεταξύ των Σλάβων των Βαλκανίων.
- Να κατανοήσουν τα αίτια και τις ιστορικές συνθήκες που επέτρεψαν τη διάδοση μεταξύ των Σλάβων των Βαλκανίων.
- Να ενημερωθούν σχετικά με τον ρόλο και τη θέση των εξισλαμισμένων σλαβικών πληθυσμών μετά την ίδρυση των εθνικών κρατών και ειδικότερα σήμερα.
- Να ενημερωθούν για τη θέση που κατέχει το θρησκευτικό μάθημα στις σλαβικές χώρες της Βαλκανικής Χερσονήσου και ειδικότερα μεταξύ των μουσουλμανικών πληθυσμών.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι επιμορφούμενοι αναμένεται να:

- Να είναι σε θέση να αντιληφθούν την πορεία διάδοσης του Ισλάμ μεταξύ των Σλάβων των Βαλκανίων και τη συμβολή του στη διαμόρφωση της σημερινής κατάστασης της Βαλκανικής Χερσονήσου.
- Να γνωρίζουν τα αίτια και τις ιστορικές συνθήκες που επέτρεψαν τη διάδοσή του Ισλάμ μεταξύ των σλαβικών πληθυσμών των Βαλκανίων.
- Να είναι σε θέση να εκτιμήσουν τη σημερινή θέση και τον ρόλο του Ισλάμ στη Βαλκανική.

Εφαρμογή-αξιοποίηση

Εάν επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι οι εκπαιδευτικοί θα είναι σε θέση να αντιληφθούν πληρέστερα οι ίδιοι και να πληροφορήσουν τους μαθητές τους με νηφαλιότητα και ψυχραιμία για τις πραγματικές διαστάσεις της διάδοσης του Ισλάμ μεταξύ των σλαβικών πληθυσμών και τον ρόλο του στο σημερινό κόσμο.

Μέρος του υλικού μπορεί να αξιοποιηθεί και στη διδακτική πράξη για ενημέρωση των μαθητών.

Προτεινόμενα βοηθήματα

Μ. Νυσταζοπούλου – Πελεκίδου, *Οί βαλκανικοί λαοί. Από την τουρκική κατάκτηση στην έθνική αποκατάσταση (14^{ος}-19^{ος} αι.)*, (εκδ. Βάνιας) Θεσσαλονίκη 1991

Α. Σαββίδη, *Σελίδες από τη βαλκανική αντίδραση στην οθωμανική επέκταση κατά τους 14^ο και 15^ο αιώνες. Ουγγλέσης – Ουννάδης – Καστριώτης – Κλαδάς*, Αθήνα 1991

H. T. Norris, *Islam in the Balkans: Religion and Society between Europe and the Arab World*, University of South Carolina Press, 1993

Γ. Κατσόβσκα – Μαλιγκούδη, *Οι Σλάβοι των Βαλκανίων: Εισαγωγή στην ιστορία και τον πολιτισμό τους*, (εκδ. Gutenberg) Αθήνα 2004

Α. Αθανασιάδη, *Ο Εμφύλιος στη Γιουγκοσλαβία (1990-1995). Πτυχές της ιστορικής και θρησκευτικής του διάστασης*, (εκδ. Βάνιας) Θεσσαλονίκη 2008

Προτεινόμενα κείμενα (για χρήση στο μάθημα):

Β. Παπούλια, *Από την αυτοκρατορία στο εθνικό κράτος. Ιδεολογικές και κοινωνικές προϋποθέσεις της πολιτικής οργάνωσης των χωρών της Χερσονήσου του Αίμου*, (εκδ. Βάνιας) Θεσσαλονίκη 2003

Athanasios G. Athanasiadis, «Islam as a Way of Defining the National Identity of Bosnian Muslims», *Religion in Eastern Europe*, 34 (2014), No 5

Α. Αθανασιάδης, *Ιδεατά έθνη στα Βαλκάνια: Η εθνογένεση των μουσουλμάνων της Βοσνίας*, (εκδόσεις Βάνιας) Θεσσαλονίκη (υπό έκδοση)